

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»

Кафедра Філософії і соціології

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKOBOTO OCBITHЬOTO KOМПОНЕНТА

«Логіка та методологія наукового пізнання»

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Освітня програма Менеджмент організацій і адміністрування

Гарант освітньої програми д.е.н., професор Колосов Андрій Миколайович

1. Назва освітнього компонента.	«Логіка та методологія наукового пізнання»
2. Рік (роки) навчання	3
3. Семестр / семестри.	6
4. Кількість кредитів ECTS.	3
5. Відомості про викладача (викладачів).	Кононов Ілля Федорович - доктор соціологічних наук, професор кафедри філософії та соціології, завідувач кафедри філософії та соціології. kononov_if@ukr.net
6. Мета вивчення освітнього компонента (в термінах результату навчання й компетентностей)	<p>Мета – надання здобувачами освіти другого рівня цілісної і логічно-послідовної системи знань щодо гносеологічної проблематики, специфіки та логіки наукового пізнання, особливостей його розвитку, методології, методів та принципів організації наукових досліджень, магістерської роботи як виду навчально-дослідницької роботи, що є особливо важливим для майбутніх фахівців, від яких залежить прогрес науки.</p> <p>Формування у здобувачів освіти другого рівня вміння правильно і науково обґрунтовано застосовувати отримані теоретичні знання, власну наукову ерудицію для аналізу, узагальнення і оцінки процесів, тенденцій розвитку, змін у суспільстві.</p> <p><i>В результаті вивчення курсу здобувачі освіти мають отримати професійні знання:</i> про науку як певну логічну систему, про систему категорій, які дозволяють аналізувати нові проблеми, про закони та форми мислення, про особливості розвитку науки як історичної системи і про сучасну ситуацію в науці, про основні етапи наукового дослідження, про загальнонаукову і конкретно наукову методологію і методи наукових досліджень.</p> <p><i>Професійні вміння і навички:</i> постановка наукової проблеми, її аналіз за допомогою системи категорій, висування гіпотез, визначення методів емпіричних досліджень, визначення методів теоретичного аналізу проблеми, аналіз отриманого знання на предмет його істинності.</p>
7. Методи навчання	<p>вербальні (лекції, дискусії, співбесіди);</p> <p>проектні (аналіз теми бакалаврського дослідження як наукової проблеми, аналіз методології виконання бакалаврської роботи, аналіз методів при зборі емпіричного матеріалу и теоретичного аналізу при виконанні роботи);</p> <p>практичні (виконання семінарських завдань, самостійна робота за конкретним завданням викладача, вправи).</p>
8. Навчальний освітній компонент забезпечує формування ряду загальних та спеціальних компетентностей	<p>Загальні компетентності (ЗК)</p> <p>ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.</p> <p>ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.</p> <p>ЗК12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p>
9. Програмні результати навчання	<p>ПРН 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.</p> <p>ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.</p>

	<p>ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.</p> <p>ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.</p> <p>ПРН 17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.</p>
10. Передумови (актуальні знання, необхідні для опанування освітнього компонента)	Освітній компонент базується на системі знань, які здобувачі вищої освіти отримали після вивчення курсу філософії
11. Зміст освітнього компонента	<p>Див. табл.1,2.</p> <p>Модульні роботи – зміст і перелік завдань і питань подається на освітньому порталі перед початком навчального семестру – для денної форми;</p> <p>Самостійна робота здобувача вищої освіти – зміст і перелік завдань і питань до самостійної роботи подається на освітньому порталі перед початком навчального семестру.</p>
12. Список рекомендованої навчальної літератури	Див. п.18.
13. Форми та методи оцінювання	<p>Форма підсумкового контролю – залік</p> <p>Семестрову рейтингову оцінку розраховують, виходячи з критеріїв:</p> <ul style="list-style-type: none"> - письмові модульні контрольні роботи – 30 %; - результати роботи на практичних заняттях (по 5 балів за кожне з 12 практичних занять) – 60%; - самостійна робота – 10 %
14. Шкала оцінювання	За діючим у ЗВО положенням (Табл 3).
15. Технічні вимоги до комп'ютерного та іншого технічного обладнання, яке забезпечує навчальний процес:	Мультимедійний проектор. Доступ до мережі Internet. Локальна мережа Wi-Fi. Платформа Microsoft Teams. Освітній портал (http://do.luguniv.edu.ua). Комп'ютер без особливих вимог. Програмне забезпечення: ОС Windows, Офісний пакет Microsoft Office.
16. Мова викладання	Українська
17. Feedback курсу	Наприкінці курсу ЗВО пропонується Анкета, що містить питання щодо змістової частини, форм та методів подання навчального матеріалу, а також передбачає висловлення вражень від проходження курсу. Отримані відповіді допоможуть удосконалити викладання курсу.

Таблиця 1

Зміст освітнього компонента

№	Змістовні модулі та їхня структура	денна форма навчання					заочна форма навчання				
		загальна кількість	лекції	практичні заняття	лабораторні роботи	самостійна робота	загальна кількість	лекції	практичні заняття	лабораторні роботи	самостійна робота
Перший модуль											

1.1.	Наука як соціальний інститут та логічна система	11	2	2		7	10	2			8
1.2.	Рівні наукового пізнання	9		2		7	10		2		8
1.3.	Передумови наукового пізнання. Наука в системі культури.	9	2			7	10				10
1.4.	Філософія і наука. Загальна програма наукового пізнання.	9		2		7	10	2			8
1.5.	Наука як історичне явище. Глобальні наукові революції: від класичної до постнекласичної науки	11	2	2		7	10				10
Другий модуль											
2.1.	Форми і закони мислення.	10	2			8	10				10
2.2.	Методологія і методи наукового пізнання	10	2			8	10	2			8
2.3.	Наукове дослідження: проблема, гіпотези, експерименти.	12	2	2		8	10		2		8
2.4.	Логіка наукового дослідження. Логіка і етика науки.	9		2		7	10		2		8
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ГОДИН		90	12	12		66	90	6	6		78

Таблиця 2

Теми практичних занять

Перший модуль	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Наука як соціальний інститут по виробництву нового знання і як логічна система, здатна до саморозвитку. 2. Рівні наукового пізнання і знання. Їх форми і методи. 3. Наука як елемент культури. Залежність розвитку науки від культурних передумов. 4. Наука і філософія. Філософська картина світу, світогляд і загальна наукова програма. 5. Виникнення науки Нового часу. Її специфіка. Наукова парадигма і наукова революція. Четверта наукова революція, її характеристики. 	
Другий модуль	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Форми і закони мислення. Логіка класична і некласичні логіки. 2. Методологія і методи наукового пізнання. 3. Наукове дослідження: від проблеми і гіпотез до нового теоретичного знання. 4. Логіка і етика в сучасному науковому дослідженні: проблема взаємодії. 	
<p>Більш детальна інформація за посиланням: http://do.luguniv.edu.ua</p>	

Таблиця 3

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
83-89	B	добре	
75-82	C		
63-74	D		
50-62	E	задовільно	
21-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

18. Основна навчальна література

1. Афанасьєва О.Н. Лекції з основ наукових досліджень [Електронний документ] / О.Н. Афанасьєва. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/136703/>
2. Каламбет С.В. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. / С.В. Каламбет, С.І. Іванов, Ю.В. Півняк Ю.В. – Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. – 191 с.
3. Конспект лекцій з навчальної дисципліни за вибором ВНЗ, Методи наукових досліджень / Укл. Кавера О.Л. – Донецьк: ДонНТУ. – 2015. – 25 с.
4. Кузь О. М. Філософія науки : навчальний посібник : [Електронне видання] / О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. – Х.: ХНЕУ, 2017. – 172 с.
5. Сергієнко В.В. Філософські проблеми наукового пізнання: навчальний посібник / В.В. Сергієнко – Кременчук : Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, 2011. – 103 с.
6. Тарелкін Ю.П. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. / Ю.П. Тарелкін, В.О. Цикін. – Суми: Видавництво СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2010. – 196 с.
7. Філософія науки : курс лекцій з вивчення дисципліни для здобувачів III рівня вищої освіти «доктори філософії» спеціальності 204 «ТВППТ» денної та заочної форми навчання // О. П. Сидоренко. – Одеса: ОДАУ, 2019. –156 с.
8. Tomas S. Kuhn. The Structure of Scientific Revolution. Second Edition, Enlarged. Chicago: The University of Chicago Press, 1970. 210 p.
9. Lakatos, Imre. The methodology of scientific research programmes. Cambridge ; New York : Cambridge University Press, 1980. 250 p.
10. Koslowski, Barbara. Theory and evidence: the development of scientific reasoning. Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 1996. 298 p.
11. Resnik, David B. The ethics of science : an introduction. New York : Routledge, 1998. 221 p.
12. Lakatos, Imre ; Motterlini, Matteo ; Feyerabend, Paul. For and against method: including Lakatos's lectures on scientific method and the Lakatos-Feyerabend correspondence. Chicago: University of Chicago Press, 1999.
13. Batterman, Robert W. The devil in the details : asymptotic reasoning in explanation, reduction, and emergence. Oxford ; New York : Oxford University Press, 2002. 144 p.
14. Clarke, Steve, Lyons, Timothy D. Recent themes in the philosophy of science : scientific realism and commonsense. Dordrecht ; Boston ; London : Kluwer Academic, 2002. 215 p.
15. Carlson, Elof Axel. Times of triumph, times of doubt : science and the battle for the public trust. Cold Spring Harbor, N.Y. : Cold Spring Harbor Laboratory Press, 2006. 227 p.
16. Sarkar, Husain. Group rationality in scientific research. Cambridge ; New York : Cambridge University Press, 2007. 284 p.
17. Polkie nauki społeczne w kontekście relacji władzy i zależności międzynarodowych / redakcja naukowa Tomasz Zarycki. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2022. 305 s.

Додаткова навчальна література:

1. Лобас В. Х. Функції звичайної мови у науковому пізнанні (логіко-семантичний аспект) /Володимир Хомич Лобас // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. Соціологічні науки. – 2011, червень, № 12 (223) – С. 9 – 17. (Електронна версія: <http://www.ostrovok.lg.ua/sites/default/files/N12-2011%20%D0%92%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>)
2. Логіка: підручник./В.І.Ряшко - К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 328 с.
3. Логіка: підручник. - 2-ге вид., виправлене / А.Є. Конверський. - К. : ВПЦ "Київський університет", 2017. - 391 с.
4. Традиційна логіка: підручник. - 2-ге вид., / А. Є. Конверський - К.: Центр навчальної літератури, 2020. – 408 с.

5. Логіка. Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Олег Шепетяк. - Київ: Фенікс, 2015. - 256 с.
6. Хоменко І. В. Логіка: теорія та практика: Підручник. - К.: Центр навчальної літератури, 2019. - 400 с.
7. Dyson Freeman. The Scientist as Rebel. N.Y.: NYRB, 2006. 361 p.

19. Перелік контрольних питань:

1. Чи є наукою будь-яка організована форма пізнавальної діяльності?
2. Що таке знання? Які різновиди знань можна виділити?
3. Порівняйте повсякденне і наукове знання: знайдіть спільне і відмінне.
4. Коли з'явилася наука і чому? Які зміни у соціальному виробництві знань це означало?
5. Які інтелектуальні «мутації» на донауковому рівні духовного виробництва передували виникнення науки?
6. Чому наука пов'язана з «техногенною» цивілізацією в розумінні В.С. Ст'юпіна?
7. Рівні аналізу науки: а) наука як соціальний інститут: ознаки і функції; б) наука як логічна система, що задає спрямованість руху знань;
8. Наука як соціальна естафета: дослідницькі і колекторські програми;
9. Чи можлива єдина наука про науку?
10. Наука і філософія, філософія науки: в чому специфіка філософського пізнання у порівнянні з науковим?
11. Значення філософських систем категорій для науки. Наука, філософія, релігія і мистецтво – можливості взаємодії.
12. Філософська і наукова картини світу. Поняття картини світу; картина світу і світогляд.
13. Ідеали і норми наукового пізнання: а) соціальні нормативи наукової діяльності; б) пізнавальні ідеали.
14. Емпіричне пізнання і емпіричне знання: проблема конструювання емпіричного об'єкта.
15. Теоретичне пізнання і теоретичне знання: абстрактно-понятійне конструювання дійсності. Ідеальний об'єкт.
16. Метатеоретичний рівень знання: обґрунтування методології і методів.
17. Томас Кун про парадигму, нормальну науку і наукову революцію.
18. Фактори наукових революцій як змін основ науки.
19. Наукова раціональність. Раціональне і ірраціональне.
20. Поняття як форма мислення. Специфіка наукових понять.
21. Роль судження в наукових дослідженнях.
22. Наукові умовиводи і форми наукових силогізмів.
23. Дайте характеристики есеціалізму і антиесеціалізму як філософських позицій.
24. Специфіка проблеми як форми наукового знання.
25. Специфіка наукової гіпотези.
26. В чому специфіка теорії як форми наукового знання?
27. Що таке ідея як форма мислення і яка її роль в науковому знанні?
28. Які методи пізнання можна вважати науковими? В чому їх специфіка.
29. Метод і теорія.
30. Експеримент як метод емпіричного пізнання.
31. Спостереження в емпіричному пізнанні. Протокольні речення.
32. Науковий факт. Форми наукових фактів.
33. Прояв законів на емпіричному рівні наукового пізнання.

34. Закони об'єктивної реальності на теоретичному рівні.
35. Багатозначна логіка в сучасній науці.
36. Модальна логіка в сучасній науці.
37. Цінності і норми четвертої наукової революції і їх вплив на наукове пізнання.
38. Етика науки четвертої наукової революції.